

Aldona Kopik

"Oczekiwania sześciolatek i ich rodziców w stosunku do szkoły a realia realizacji obowiązku szkolnego", Elżbieta Jaszczyszyna, Białystok 2010 : [recenzja]

Studia Pedagogiczne. Problemy Społeczne, Edukacyjne i Artystyczne 20, 313-316

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Elżbieta Jaszczyszyn, *Oczekiwania sześciolatek i ich rodziców w stosunku do szkoły a realia realizacji obowiązku szkolnego*, Trans Humana, Białystok 2010, ss. 145

Rozpoczęcie nauki szkolnej to moment szczególny, znaczący zarówno dla samego dziecka, jak i dla jego rodziców. Każdy rodzic ma pewne oczekiwania wobec szkoły. Chce, aby jego dziecko potrafiło odnaleźć się w szkole, aby miało dobrych kolegów, aby odnosiło sukcesy. Istotne są również oczekiwania dzieci rozpoczynających naukę. Dzieci pragną sukcesów i uznania. We współczesnym świecie, na każdym etapie rozwoju, stawia się przed nimi wysokie wymagania. Bardzo ważne jest zorganizowanie uczniom w szkole takich warunków, aby mogły one czuć się bezpiecznie, odczuwać radość z uczenia się, spełniać się w nowej roli i czerpać inspiracje dla rozwoju.

W 2010 roku na polskim rynku wydawniczym ukazała się książka Elżbiety Jaszczyszyn zatytułowana *Oczekiwania sześciolatek i ich rodziców w stosunku do szkoły a realia realizacji obowiązku szkolnego*. Podejmuje ona niezwykle istotny obecnie problem społeczny. W Polsce od lat trwały dyskusje nad usytuowaniem dzieci sześciolatek w polskim systemie oświaty. Zgodnie z założeniami reformy od 1 września 2012 roku zostanie wprowadzony obowiązek szkolny dla dzieci sześciolatek. W okresie przejściowym, w latach 2009/2010, 2010/2011 i 2011/2012, decyzja o rozpoczęciu nauki należała do rodziców. Obniżenie wieku rozpoczęcia obowiązkowej nauki wydaje się korzystne dla rozwoju człowieka i społeczeństwa. Daje szansę na wykorzystanie ogromnego potencjału dzieciństwa. Rodzice mają jednak wątpliwości, czy rozpoczynanie nauki w wieku 6 lat nie skraca dzieciństwa. Zastanawiają się, czy ich dziecko poradzi sobie z obowiązkami szkolnymi, czy szkoła to dobre miejsce dla rozwoju sześciolatka. Wątpliwości rodziców są uzasadnione, bo dobro ich dziecka jest najważniejsze. Rodzice mają określone oczekiwania w stosunku do szkoły, chcą wiedzieć, jaki jest stan przygotowania szkół na przyjęcie dzieci sześciolatek, chcą lepiej poznać zagadnienia związane z gotowością dziecka do podjęcia nauki.

Recenzowana praca ma charakter teoretyczno-praktyczny i jest adresowana przede wszystkim do nauczycieli wczesnej edukacji, rodziców dzieci rozpoczynających naukę, pracowników naukowych i studentów. Autorka ukazuje w niej, jakie są oczekiwania dzieci sześciolatków i ich rodziców w kontekście realiów realizacji obowiązku szkolnego. Na całość pracy, oprócz wprowadzenia i podsumowania, składa się sześć rozdziałów oraz bogaty, liczący 136 pozycji, wykaz literatury. Jednym z walorów omawianej publikacji jest przejrzystość jej struktury.

Rozdział pierwszy (s. 17–81) jest teoretycznym wprowadzeniem do omawianej problematyki. W podrozdziale zatytułowanym „Od świata doświadczanego do świata oczekiwanego” autorka definiuje pojęcia „oczekiwania” i „zaufanie” oraz określa ich podstawowe funkcje. Zauważa, że w sytuacji, kiedy rodzice powierzają własne dzieci innym osobom, to ich działania są aktem opartym na zaufaniu¹. Podrozdział ten zamykają rozważania nad teorią zadań rozwojowych R. J. Havighursta. Uwarunkowania kreowania wizerunku szkoły w środowisku rodzicielskim to temat podjęty w podrozdziale drugim. Autorka analizuje zakres znaczeniowy pojęć „środowisko rodzicielskie” i „środowisko rodzinne”. Określa role, jakie w procesie wychowania dziecka odgrywają osoby pełniące funkcje rodziców pomocniczych. Podkreśla, że „wypełniając opisane role, każdy z »rodziców« może być sprzymierzeńcem w procesie włączania dziecka do społeczności szkolnej i realizowania przez niego zadań rozwojowych”².

Budowanie w świadomości dziecka właściwego obrazu szkoły jest sprawą niezwykle istotną. Przedstawiana dzieciom w rodzinie perspektywa życia szkolnego jest jednak bardzo zróżnicowana. „Jeżeli rodzice upatrują w szkole szanse rozwojowej, społecznej i w dalekiej perspektywie awansowej, przeważać będą informacje pozytywne. Jeśli zaś szkoła kojarzona jest z trudnościami, restrykcjami i przymusem edukacyjnym, to do dziecka docierać będą przede wszystkim informacje negatywne”³. Autorka uważa, że to właśnie rodzice są odpowiedzialni za budowanie dobrych relacji pomiędzy domem a szkołą. Aby stworzyć dziecku właściwy wzorzec, rodzice powinni dobrze wypowiadać się nie tylko na temat szkoły, ale również na temat nauczycieli i samej edukacji. W budowaniu pozytywnego obrazu szkoły ważną rolę odgrywają również „rodzice pomocniczy” w przedszkolu. „Aby budować u dzieci pozytywny obraz szkoły,

¹ E. Jaszczyszyn, *Oczekiwania sześciolatków i ich rodziców w stosunku do szkoły a realia realizacji obowiązku szkolnego*, Trans Humana, Białystok 2010, s. 25.

² Tamże, s. 33.

³ Tamże, s. 36.

a także kreować oczekiwania w stosunku do niej, ważne jest określenie zmian, jakie będą udziałem dzieci”⁴. Oczekiwania rodziców⁵ dzieci rozpoczynających naukę i oczekiwania ich nauczycieli⁶ często się różnią. Aby zniwelować obawy, określić wzajemne oczekiwania, konieczny jest dialog wszystkich podmiotów procesu edukacyjnego. „Pojęcie dialogu jest pojęciem wielowymiarowym. Dialog, najbardziej dojrzała forma kontaktów międzyludzkich, to sposób komunikacji, który oparty jest na zrozumieniu, zbliżeniu partnerów dialogu oraz ich współdziałaniu”⁷. W podrozdziale 3 autorka zwięźle prezentuje cele i zadania szkoły według dokumentów Ministerstwa Edukacji Narodowej. W podrozdziale 4 omawia najważniejsze kierunki zmian w prawie w zakresie wychowania przedszkolnego, obowiązku przedszkolnego i szkolnego.

W rozdziale 2 (s. 82–90) zaprezentowane zostały założenia metodologiczne i organizacyjne badań. Celem prowadzonych badań było poznanie oczekiwań zarówno dzieci sześciolatków, jak i ich rodziców w stosunku do szkoły, w której będzie realizowany obowiązek szkolny, oraz opisanie działań podejmowanych przez rodziców i nauczycieli dzieci sześciolatków dla kształtowania pozytywnego obrazu szkoły. Podjęto się także ustalenia poziomu wypełniania oczekiwań dzieci po półrocznym pobycie w placówce. W badaniach posłużono się metodą sondażu diagnostycznego. Oczekiwania rodziców i oczekiwania nauczycieli określone zostały dzięki zastosowaniu odpowiednich kwestionariuszy ankiet. Poznanie oczekiwań dzieci, a następnie ich weryfikacja była możliwa dzięki zastosowaniu kwestionariusza wywiadu.

Dwa pierwsze rozdziały części empirycznej recenzowanej pracy określają, jakie są oczekiwania sześciolatków (rozdział 3) i rodziców (rozdział 4) w stosunku do szkoły. Wyniki uzyskane w toku prowadzonych badań pozwoliły na ustalenie:

- powodów uczęszczania dziecka do szkoły i powodów posyłania dzieci do szkoły,
- wyobrażeń sześciolatków na temat nauczyciela i oczekiwań rodziców wobec nauczyciela,

---

⁴ Tamże, s. 50.

⁵ B. Walasek, *Rodzic. Środowiska rozwoju umiejętności dzieci*, w: *Sześciolatki w Polsce. Diagnoza badanych sfer rozwoju. Raport 2006*, red. A. Kopik, Wydawnictwo AŚ, Kielce 2007, s. 44–46.

⁶ Tamże, s. 216–218.

⁷ A. Kopik, M. Zatorska, *Wielorakie podróże – edukacja dla dziecka*, Europejska Agencja Rozwoju, Kielce 2010, s. 94.

- wyobrażeń dzieci i wyobrażeń rodziców na temat klasy szkolnej,
- wizji szkoły idealnej – zdaniem dzieci i zdaniem rodziców,
- wizji obowiązków uczniowskich i rodzicielskich wyobrażeń obowiązków uczniowskich.

Układ zaprezentowanych w rozdziale 3 i 4 wyników pozwala na dokonanie porównań oczekiwań dzieci i rodziców w poszczególnych zakresach. Autorka podkreśla, jak ważne są informacje o szkole przekazywane dzieciom przez nauczycieli w przedszkolu (rozdział 5). Deklarują oni, że kształtują u dzieci pozytywny obraz szkoły i wskazują na możliwości rozwoju, jakie daje szkoła.

Istotne znaczenie dla całości opracowania mają rozważania zawarte w rozdziale 6. Autorka prezentuje oczekiwania siedmiolatków w stosunku do szkoły po półrocznym okresie uczęszczania do niej. Jak wynika z analiz, głównym powodem, dla którego inne dzieci powinny uczęszczać do szkoły, jest uczenie się. Uczniowie potrafili już także określić cechy osobowe nauczyciela i jego obowiązki, charakteryzowali klasę szkolną i swoich szkolnych kolegów, opisywali sposoby spędzania czasu wolnego. Półroczny pobyt w szkole pozwolił na wytworzenie własnego obrazu szkoły, poznanie uczniowskich obowiązków oraz zachowań ważnych dla dobrego w niej funkcjonowania.

Rozważania zawarte w podsumowaniu (s. 117–134) wskazują, jak ważny jest wpływ oczekiwań w stosunku do szkoły i edukacji na faktyczny proces edukacji szkolnej. Autorka stwierdza, że zagadnienie to ma nie tylko wymiar indywidualny, ale i społeczny⁸. Poznanie i przeanalizowanie oczekiwań sześciolatków przed rozpoczęciem nauki szkolnej z ich oczekiwaniami jako uczniów z półrocznym stażem szkolnym pozwala na określenie występujących rozbieżności. Zdaniem autorki, poznanie oczekiwań dzieci jest bardzo istotne, ponieważ są one wyznacznikiem ich aktywności. Recenzowana praca wzbogaca literaturę przedmiotu i stanowi materiał inspirujący do dalszych analiz.

Aldona Kopik (Kielce)

---

⁸ E. Jaszczyszyn, *Oczekiwania sześciolatków...*, s. 117.